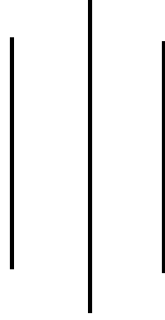

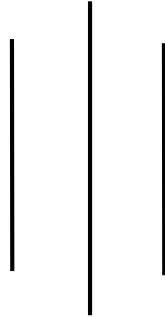

कैलारी गाउँपालिका कार्यालय

स्मार्ट तथा ई-भिलेज कार्यक्रम सञ्चालन र

व्यवस्थापन कार्यविधि - २०७५

असाढ, २०७५

विषय - सूची

परिच्छेद - १	
१. परिचय (Introduction)	3
२. संक्षिप्त नाम र	
परिभाषा	4
३. स्मार्ट तथा ई-भिलेजका क्षेत्रहरु (Sectors of e-Village)	4
३.१ शिक्षा (e-Education)	4
३.२ स्वास्थ्य (e-Health/Telemedicine)	4
३.३ कृषि (e-Agriculture)	5
३.४ सुशासन तथा प्रवर्धनको लागि गाउँपालिका कार्यालयहरु	5
परिच्छेद - २	6
४. कार्यान्वयन ढाँचा (Implementation Methodologies)	6
४.१ कार्यक्रम कार्यान्वयन समिति	6
४.२ कार्यक्रम समन्वय समिति	7
४.३ स्मार्ट तथा ई-भिलेज सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति	7
४.४ स्थान छनोट	8
४.५ स्थापना (Setup of e-Village)	9
परिच्छेद - ३	11
५. सञ्चालन तथा व्यवस्थापन	11
६. ई-भिलेज कार्यक्रमको विस्तार	11
७. विविध	11

परिच्छेद - १

१. परिचय (Introduction)

आजको युग सूचना प्रविधिको युग हो र विश्व परिवेश नै यस प्रविधिको प्रयोगमा धेरै अगाडी बढिसकेको छ । नेपाल जस्तो विकासोन्मुख र भौगोलिक विविधता रहेको मुलुकमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको द्रुततर विकास र प्रयोगबाट ग्रामिणक्षेत्रको आर्थिक तथा सामाजिक विकास गरि जीवनस्तर माथि उठाउन प्रशस्त सम्भावना तथा अवसरहरु रहेका छन । सूचना प्रविधिको पहुच महिला, दलित, जनजाती, विपन्न वर्ग, अपाङ्ग एवं ग्रामिण तथा विकट क्षेत्रका अन्य समुदाय सम्म पुर्याउन सकेको अवस्थामा यस प्रविधिको प्रयोगबाट शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन तथा पूर्वाधार निर्माण लगायत क्षेत्रको विकासलाई समावेशी तथा सहभागितामुलक तवरले अगाडी बढाउन सकिन्छ । अन्यथा सूचना प्रविधिको विकास र प्रयोग सहरी क्षेत्रमा मात्र सिमित हुन पुग्ने र अवसरहरु पनि सहरी क्षेत्रमा बसोबास गर्ने सम्पन्न वर्गका सिमित जनसंख्यालाई मात्र प्राप्त हुने भएकोले प्रविधिको पहुँच तथा यसको विकास र प्रयोगबाट प्राप्त हुने प्रतिफल तथा लाभाङ्क (Digital Dividend) ग्रामीण भेगका दुर्गम र अति दुर्गम क्षेत्र सम्म पुर्याउने लक्ष्य राखी स्मार्ट तथा ई-भिलेज कार्यक्रमको अवधारना तयार पारिएको छ । स्मार्ट तथा ई-भिलेज भन्नाले सूचना प्रविधिको पहुच ग्रामीणस्तरसम्म पुर्याउन र यसको मध्यमबाट शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन लगायतका क्षेत्रको विकास, विस्तार तथा प्रवर्द्धन गर्नु हो । कार्यक्रमलाई चरणबद्धरूपले लागू गर्दै व्यवस्थित ढंगबाट कैलारी गाउँपालिकाका सबै वडासम्म पुर्याउने लक्ष्यलाई सुनिश्चित गर्न नेपाल सरकार २०७२ धारा १९ को उपधारा ५ र स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ११ उपदफा २ र ५ को खण्ड ५ र ख(२) वमोजिम यो कार्यविधि जारी गरिएको छ ।

२. संक्षिप्त नाम र परिभाषा

क) कार्यविधिको नाम:- स्मार्ट तथा ई-भिलेज कार्यक्रम र व्यवस्थापन कार्यविधि २०७५ रहने छ।

ख) यो कार्यविधि कार्यपालिका बाट स्वीकृत भएको मिति बाट प्रारम्भ हुनेछ ।

३. स्मार्ट तथा ई-भिलेजका क्षेत्रहरू (Sectors of Smart and e-Village)

साधन स्रोतको उपलब्धता तथा कैलारी गाउँपालिकाको माग, आवश्यकता प्राथमिकताको आधारमा ग्रामीण स्तरमा यस कार्यक्रमलाई विशेषगरी निम्न क्षेत्रहरूमा लागु गरिनेछ ।

३.१ शिक्षा (e-Education)

क) शैक्षिक सामग्री Audio-Video/OHP प्रयोग गर्ने

ख) विद्यालयहरूमा Biometric Attendance नमुनाका रूपमा छनौट गरि संचालन गर्ने

ग) CCTV मार्फत विद्यालय प्रशासन कक्षामा नमुनाका रूपमा छनौट गरि संचालन गर्ने

घ) E-Library नमुनाका रूपमा छनौट गरि संचालन गर्ने

ङ) प्रयोगात्मक कक्षाहरूमा Audio-Video नमुना छनौट गरि प्रयोगमा ल्याउने

च) Distance Learning लाई promote गरि प्रयोगमा ल्याउने

छ) विद्यालयका सम्पूर्ण विद्यार्थी शिक्षकहरूको e-recording को व्यवस्था गर्न app/software निर्माण गर्ने

३.२ स्वास्थ्य (e-Health)

क) कुनै एउटा स्वास्थ्य संस्थामा real time video confrencing को व्यवस्था गर्न पहल गर्ने

- ख) सबै स्वास्थ्य संस्थामा store and forward system बाट बिरामीको समस्या पहिचान तथा उपचार विधि अबलम्बन गर्ने
- ग) सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाहरूमा Biometric Attendance को व्यवस्था गर्ने
- घ) सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाहरूमा Audio-Video/OHP को व्यवस्था गर्ने
- ङ) CCTV मार्फत स्वास्थ्य संस्था surveillance गर्ने व्यवस्था मिलाउने
- च) Health Profile तयार गरि e-copy लाई online मा राख्ने
- छ) प्रत्येक बिरामीहरूको e-recording को व्यवस्था गर्ने र software निर्माण गर्ने

3.3 कृषि (e-Agriculture)

- क) कृषकको समस्या सम्बोधन गर्न कृषि प्राविधिक संग hotline सेवा संचालन गर्ने
- ख) कृषि सेवा तथा कृषि जन्य उत्पादनलाई प्रवर्धन गर्न online internet/youtube मार्फत Audio-Video व्यवस्था गर्ने
- ग) कृषि जन्य पदार्थको बजार व्यवस्थापनलाई online marketing को व्यवस्था (गा. पा. को website लाई further develop गरेर आधुनिक कृषि प्रवर्धन र नविनतम प्रयोगलाई कृषक माझ पुर्याउने Audio-Video को व्यवस्था सुनिश्चित गर्ने ।

3.4 सुशासन तथा प्रवर्धनकोलागि गाउँपालिकाका सरकारी कार्यालयहरूमा

- क) गाउँपालिकामा dashbaord को व्यवस्था गर्ने
- ख) Biometric Attendance को व्यवस्था गर्ने (९ वटै वडा कार्यालय समेत)
- ग) CCTV को व्यवस्था गरि जनतालाई सेवा प्रबहको surveillance गर्ने
- घ) सुचनामा सबैलाई पहुच गराउन app/website बनाउने र संचालन गर्ने
- ङ) "Hello स्थानीय सरकार" Hotline सेवा संचालन गर्ने
- च) गाउँपालिकालाई सूचना प्रविधि मैत्री गाउँपालिका बनाई सुशासन कायम गर्ने
- छ) गाउँपालिका स्तरमा भइरहेका भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य कार्यक्रमको video clip बनाई display गर्ने

ज) पर्यटकिय स्थलहरुको video clip बनाई display गर्ने व्यवस्था मिलाउने

परिच्छेद - २

४. कार्यन्वयन ढाँचा (Implementation Methodologies)

स्मार्ट तथा ई-भिलेजको कार्यक्रमको स्थापना, सञ्चालन र व्यवस्थापनको लागि निम्नानुसारका व्यवस्थाहरू गरिने छ ।

४.१ कार्यक्रम कार्यान्वयन समिति

ई-भिलेज कार्यक्रमको स्थान छनोट, स्थापना तथा अनगमनु र मूल्यांकन गर्नको लागि कैलारी गाउँपालिका अध्यक्षज्यूको संयोजकत्वमा देहाय बमोजिमको समिति गठन हुनु छ ।

क) अध्यक्ष	-	संयोजक
ख) प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	-	सदस्य
ग) कम्प्युटर अधिकृत/ सूचना अधिकृत	-	सदस्य सचिव
घ) स्वास्थय प्रमुख	-	सदस्य
ङ) कार्यपालिका सदस्य बाट १ जना महिला अनिवार्य गरि ३ जना	-	सदस्यहरू

कार्यक्रम कार्यान्वयन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार ।

१. तोकिएको मापदण्ड र आधारहरूको सीमाभित्र रहि स्मार्ट तथा ई-भिलेज कार्यक्रम सञ्चालन हुने क्षेत्र छनोट गर्ने ।

२. संबन्धित वडा तथा विषयगत शाखा संग छनोट, सहकार्य गने संघ/संस्था तथा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि आवश्यक विषयमा समन्वय गने ।

३. स्मार्ट तथा ई-भिलेज कार्यक्रमबाट प्रदान गरिने उपकरण एवं सफ्टवेयरको सूची तथा लागत अनुमान तयार गर्ने।

४. स्मार्ट तथा ई-भिलेजका लागि आवश्यक उपकरण तथा सफ्टवेयर खरिद सम्बन्धी व्यवस्था गने ।

५. कार्यक्रम सञ्चालनको लागि हार्डवेयर उपकरणहरु सेटअप तथा सफ्टवेयर सेटअप संवन्धि कार्य गर्ने ।
६. कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने ।
७. क्षमता अभिवृद्धि संवन्धि तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
८. स्मार्ट तथा ई-भिलेजको विस्तारका लागि आवश्यक नीति तथा योजना प्रस्ताव गर्ने ।
९. सूचना प्रविधि स्वयंसेवकहरुको छनौट र परिचालनलाई व्यवस्थित गर्ने ।

४.२ कार्यक्रम समन्वय समिति

स्मार्ट तथा ई-भिलेज कार्यक्रमलाई सफलतापूर्वक कार्यन्वयन गर्नको लागि आवश्यक अध्ययन, अनुसन्धान तथा परामर्श र शिक्षा, स्वास्थ्य तथा कृषिसँग संवन्धित डिजिटल Applications and Contents को विकास तथा संकलन गर्न गाउँपालिका अध्यक्षज्यूको संयोजकत्वमा निम्नानुसारको कार्यक्रम समन्वय समिति गठन गरिनेछ ।

गाउँपालिका अध्यक्ष	संयोजक
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	सदस्य
योजना शाखाको अधिकृत	सदस्य सचिब
स्वास्थ्य प्रमुख	सदस्य
कार्यपालिका सदस्य बाट १ जना महिला अनिवार्य गरि ३ जना	सदस्यहरु

४.३ स्मार्ट तथा ई-भिलेज सञ्चालन र व्यवस्थापन समिति

माथि उल्लिखित समितिका अतिरिक्त स्मार्ट तथा ई-भिलेज लागु हुने स्थानमा कार्यक्रम सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको जिम्मा लिने संस्थाले स्थानीय सरोकारवालाहरु (गाउँपालिका कार्यालय, वडा कार्यालय, शैक्षिक संस्था, गाविस, स्वास्थ्य संस्था, कृषि केन्द्र, सहकारी, उपभोक्ता समिति, सामुदायिक संस्था, सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा काम गर्ने गैर सरकारी संस्था आदि) को सहभागिता हुने गरि एउटा स्मार्ट तथा ई-भिलेज सञ्चालन र व्यवस्थापन समिति गठन गरिने छ । यस समितिले देहाय बमोजिमका कार्यहरु गर्नेछ।

- १) स्मार्ट तथा ई-भिलेज कार्यक्रम सञ्चालनको लागि सुरक्षित पक्कि भवनको व्यवस्था गर्ने।
- २) टेलिफोन, इन्टरनेट, पानी, विद्युत आदिको व्यवस्था गर्ने तथा सो को लागि आवश्यक बजेट व्यवस्थापन गर्ने ।
- ३) सेटअप तथा जडान गरिएका सम्पूर्ण उपकरणहरूको नियमित मर्मत सम्भारको व्यवस्था गर्ने।
- ४) स्मार्ट तथा ई-भिलेज व्यवस्थापन कोष स्थापना गर्ने ।
- ५) सेवाग्राहीहरूलाई दिने सेवाको शुल्क निर्धारण गर्ने र सो शुल्क व्यवस्थापन कोषमा जम्मा गर्ने ।

४.४ स्थान छनोट

स्मार्ट तथा ई-भिलेज कार्यक्रम सञ्चालन गर्नको लागि शुरुमा कार्यक्रम लागू गर्ने गाउँपालिका कार्यालय, विषयगत शाखा, वडा कार्यालय, विषयगत शाखा अन्तर्गतका कार्यालयहरूको छनोट गर्नुपर्ने छ । यसको लागि सम्भावित वडा, विषयगत शाखा अन्तर्गतका कार्यालयहरूको वस्तुगत तथा स्थलगत निरीक्षण गरि सम्भाव्यता अध्ययन गर्नुपर्ने हुन्छ । स्थान छनोटको लागि निम्न बमोजिमका आधारहरू लिनुपर्नेछ ।

१. अनिवार्यरूपमा विद्युत आपूर्ति भएको ।
२. internet connectivity का लागि तार वा ताररहित प्रविधिको गुणस्तरियता ।
३. स्मार्ट तथा ई-भिलेजका क्षेत्र (Sectors) हरूमा तालीम प्राप्त अथवा ज्ञान भएको जनिशक्तको उपलब्धता।

४. कार्यक्रम लागू भैसकेपछि अपनत्व लिएर जिम्मेवारीका साथ सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न सक्ने सक्षम संगठनहरू (जस्तै वडा कार्यालय, सहकारी, स्कुल, कम्प्युटर एसोसिएसन अफ नेपाल, गैसस आदि) भएको स्थानलाई प्राथमिकता दिने।

५. कम्प्यूटर लगाएतका उपकरणहरूको सरक्षाको लागि पक्कि भवन लगायत अन्य आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था।
६. स्थान छनोट गर्दा सकेसम्म समानुपतिक रूपमा भौगोलिक क्षेत्र, प्रशासनिक क्षेत्र तथा समुदायलाई समेट्ने गरि छनोट गर्ने ।
७. दिगो व्यवस्थापनका भैसकेपछि (Sustainability Models) को विश्लेषण गर्ने ।
८. स्मार्ट तथा ई-भिलेज स्थापना भैसकेपछि सो को निरन्तरता र दिगोपनको लागि आवश्यक पर्ने लगानी कैलारी गाउँपालिका बाटनै व्यहोर्ने प्रतिबद्धता भएको स्थानीय निकाय ।

४.५ स्थापना (Setup of e-Village)

कुनै पनि प्रविधिको स्थापना तथा प्रयोग गर्नको लागि सुरुमा त्यस प्रविधिको लागि आवश्यक हार्डवेयर उपकरणहरू जडान तथा सेटअप (Installation) गर्नुपर्ने हुन्छ । स्मार्ट तथा ई-भिलेज कार्यक्रम लागू गर्नको लागि आवश्यक उपकरणहरूमा निम्नानुसार पर्दछन ।

१. कम्प्यूटर
२. प्रिन्टर
३. स्क्यानर
४. फोटोकपी
५. प्रोजेक्टर
६. वेब क्यामरा, डिजिटल क्यामरा
७. internet जडानका लागि आवश्यक उपकरणहरू

उपरोक्त उपकरणहरू बाहेक ई-भिलेजका अवएव (जस्तै टेलिमेडिसिन) को लागि संबन्धित उपकरणहरू (Specific Equipments) को पनि सेटअप गर्नुपर्ने हुन सक्छ । उपकरणको सेटअप भैसकेपछि ईन्टरनेट जडान गरिन्छ । ई-भिलेज कनेक्टिभिटीको लागि संबन्धित ठाउँको सम्भाव्यता तथा उपलब्ध साधन र स्रोतको अध्ययन गरि निम्न उल्लेखित प्रविधिहरू प्रयोग गर्न सकिने छ।

१. लिज लाईन (Lease-line Connectivity)
२. अक्सिकल फाईवर (Fiber Optic Connectivity)
३. ताररहित (Wireless Connectivity like Microwave, Wi-Max)
४. एडिएसएल (ADSL Connectivity)
५. इन्टरनेट कार्ड (जस्तै एनसेल, टेलिकम, UTL आदि.)

हार्डवेयर सेटअप तथा इन्टरनेट जडान भैसकेपछि कार्यक्रमको लागि आवश्यक सफ्टवेयर तथा वेब -पोर्टल सञ्चालन गरिन्छे । ई-भिलेज कार्यक्रमको लागि निम्न उल्लेखित सफ्टवेयरहरु प्रयोग गर्न सकिने छ।

१. अन्तरक्रियाकार्यक्रम वेब - पोर्टल जसले शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि लगाएतका क्षेत्रको अनलाईन डाटा तथा सूचना वैकको रूपमा काम गर्दछ ।

२. कम्प्युटरले शिक्षकले जस्तै सिकाउने ई -शिक्षा, ई-लर्निंग संवन्धि सफ्टवेयरहरु

३. कृषिको व्यवहारिक ज्ञान प्रदान गर्ने ई-कृषि संवन्धि भिडियोहरु

४. टेलिमेडिसिन संवन्धि सफ्टवेयर

हार्डवेयर, सफ्टवेयर सेटअप तथा इन्टरनेट जडान गर्ने कार्य पुर्णरूपमामा सम्पन्न भैसकेपछि सिस्टम सञ्चालन गर्नको लागि कार्यरत ओपरेटरहरुलाई प्रणाली सञ्चालन तथा व्यवस्थापन को तालिम प्रदान गरिन छे ।

परिच्छेद - ३

५. सञ्चालन तथा व्यवस्थापन

कैलारी गाउँपालिकाको सहयोगमा कार्यक्रम लागू भैसकेपछि यसको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि सबै पक्षलाई समेट्ने गरि एउटा स्मार्ट तथा ई-भिलेज सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति गठन गरिनेछ । कार्यक्रम म सञ्चालनको लागि स्थानीय समिति र गाउँपालिका कार्यालय विच लिखित संझौता गरि संचालित कार्यक्रमलाई निरन्तरता प्रदान गर्न सो समितिलाई जिम्मेवार बनाईनेछ । साथै कैलारी गाउँपालिकाले कार्यक्रम प्रभावकारी भए नभएको अनुगमन गर्ने र आवश्यक परेको बेलामा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने ।

६. स्मार्ट तथा ई-भिलेज कार्यक्रमको विस्तार

स्मार्ट तथा ई-भिलेज कार्यक्रमको उद्देश्य बमोजिम प्रभावकारिता अध्ययन गरि नीति नियम मापदण्ड कार्यविधि बनाई कार्यक्रमको क्षेत्र विस्तार गरिनेछ ।

७. विविध

यस कार्यविधिलाई आवश्यकता अनुसार संशोधन र परिमार्जन गर्नुपरेमा कैलारी गाउँ कार्यपालिकाले संशोधन र खारेज गर्न सक्ने छ ।